

הפטריוט האמיתי

לידתו היה קטן וחלש כפג. סברנו שיוחאי לא יוכל להתר- נכל לבן כה בלתי-מאויים. אך בבוא היום — סמוך לחודש השמיני — החליט יוחאי שהבן האהוב התבגר, והתנפל עליו בחימת-זעם.

החלטנו שלא להיכנע. דאגנו שהשניים לא ימצאו לער- לם בחדר אחד. היה צורך להקפיד על סגירת הדלתות, לפקוח עין בלי הפסק, כשפתח משהו בהיסח-הדעת את הדלת, היה יוחאי מונק במהירות של גחש ומתחיל לט- רוף את פגי. לא היתה ברירה. מסרנו גם אותו.

אחרי אפיוודות אלה חזר יוחאי והיה חתול עדין וטובי- לב. בניגוד לאמו. שהיתה מירשעת לאיקטנה, היה תמיד במצב-רוח טוב. מוכן בכל עת לספוג חיבוקים ונישוקים של רחל.

הוא היה גם שמרן מובהק. שינויים פיתאומיים בסדר- היום לא מצאו חן בעיניו. בבקרים ישן עד שעה סבי- רה (10, בדרך כלל). אחרי-הצהריים ישב על המירפסת והסתכל בשקיעת-השמש מעל לים. חוץ מנסיון אחד לעי- לות לגג, שהסתיים בפאניקה, לא יצא מהדירה.

הוא היה יותר חכם מאשר אמיץ. במשך שנים התחבא מפני צוותות-הסלוויה מכל העולם, שהיו פוקדים את ביתנו, וסוחבים את מכשיריהם ברעש אנה ואנה, למורת רוחו הרבה. רק בשנים האחרונות הסתפק בשמירת מרחק סביר מהם.

כמה מן השעות היפות ביותר בחיי היו השעות הקט- נות של הלילה, אחרי שגמרתי את עבודתי אחרי חצות וישבתי בכורסה, אוזניות הסטריאו על ראשי וספר טוב בידי, כוסית וודקה או סליבוויץ בהישגידי ויוחאי בחיקי, מהמהם בכל גופו (קראנו לזה „משנרשנר“, ומכאן המילה שונרא) ומסתכל בעיניו הכחולות הגדולות ישר אל תוך נישמתי.

בשבת בבוקר — ורק בשבתות — היה עומד על כך שאלבש חלוק אדום ואניח לו לשבת על בירכי בשעת ארוחת-הבוקר. הוא לא דרש זאת בארוחות הצהריים והערב.

הוא היה בתחלט מסוגל להוציא את רחל מכיליה — בעיקר במינהגו לחתום שוב ושוב על כל אחד מרהיטי הבית בתחומת הרחנית האופיינית לחתולים-זכרים. בטבע זה נועד לסימון הטריטוריה, מובן ששערתיו הלבנות דבקו בכל פיסת ריפוד ושטיח, ושימיני השריטות שלו פיארו את כל הרהיטים שבהם אהב לחדד את ציפורניו. מאז הגיעו לגיל 17 — השווה לגיל 100 יותר אצל בני-אדם — חי חיי פנסינור, הוא ישן במשך רוב שעות הלממה, נח הרבה, אך עקב אחרי כל אירוע בבית. היכרותי בחיי רק אנשים מעטים שפניהם היו כה רבי-הבעה כפי שהיו פניו. כשהביט בי, היתה לי ההרגשה שהוא שופע חוכמת-חיים.

ידענו שהוא מתקרב לסופו, והדבר קשר אותנו אליו עוד יותר. כל יום של בריאות נראה כמתנה מן השמיים. רצינו כי יהיה מאושר בעי- רוב ימיו. פינקנו אותו בלי בושה. לחזור הביתה — מביירות, למשל — ולמ- צוא שם את יוחאי, מבין וסולח, זה היה נהדר.

כמה פעמים חלה, והיה נדמה שזהו הסוף — אך בכל פעם התאושש, וחזר לאיתנו.

לפני חודש הפסיק לאי- כול ולהפריש. הוא ידע ש- הוא חולה, ונשא זאת בי- כבוד העצמי השקט שבו נושא חתול את גורלו. הי- רופא אמר שאין תיקווה — יוחאי חדל להאבק על חייו, הוא רוצה למות.

היתה לנו ברירה — להניח לו למות ביסורים גוברים, במשך ימים ארוכים של גסיסה איטית, או לעזור לו למות מוות יפה.

שאלתי אותו ברוחי, היה נדמה לי שהבין ושהשיב. באחד הימים שמנו אתו בסל והבאנו אותו לרופא. רחל ברחה מן החדר, החזקתי אותו בשתי ידי, כאשר הרופא הוריק לעורקי את ססיהמות. ליטפתי אותו כאשר נפח את נישמתו, בלי יסורים תוך שניות. כן, אני תומך ברצח-מתוך-רחמים.

יוחאי

הרי זה מפני שהם אנטי-שמים. וגם האפיפיור, כמוכן. ועם קצת מזל, האנטי-שמים יביאו גם יהודים לארץ. מה היינו עושים בלי האנטי-שמיות?

רקוויאם ליוחאי

דחיתי את כתיבת הרשימה הזאת במשך ימים ושב- עות. בכל פעם ניסיתי לכפות על עצמי את הכתיבה, ובכל פעם גיליתי שאיני מסוגל.

איך כותבים על משהו שהיה חלק מחייך במשך 17 שנים, שהתחלק עימך ברנעי עצב ואושר, שידע את מחשבות ליבך, ושהכרת כל הבעה של פניו?

כשנולד, קראנו לו יוחאי. איני זוכר מדוע. הוא היה שייך לדור הראשון של צאצאי ושתי — ושתי ז'ל, שדורות-דורות של צאצאי פוריים עתה ברחבי הארץ, בערים ובקיבוצים. רבים מהם הם בניו, נכדיו, ניניו וניני-ניניו של יוחאי. היתה זרעו כחול הים.

מבני הדור הראשון של גורי ושתי — יוצאי רומאן סוער ורבי-הפוכות, שנמשך שלושה ימים ושלושה לילות עם אוון סיאמי בשם שושן — השארנו אצלנו רק שניים: שנזמפה הבת ויוחאי הבן. בחרנו בו מפני שהיה מאז

יומו הראשון בעל אופי ידידותי. בהבדלי-האופי בין חת- לים אפשר להבחין כבר בימיהם הראשונים, ואין הם גופי- לים מן ההבדלים בין בני-אדם.

שלושה אלה — ושתי, שנזמפה ויוחאי — היו „המיש- פחה“. לא פעם היו בבית חתולים רבים יותר — כאשר ושתי ושנזמפה ילדו בעת ובעונה אחת, הגענו פעם לשיא של 13 חתולים בדירתנו, בת שלושת החדרים — אך רק השלושה היו תושבי-הקבע. הם היו אב, בת וכן; אבל גם שתי נשים ובעל, מאהבות וגבר; אבא, אמא וסבתא. הם לא האמינו שגילוי-עיריות הוא דבר רע, ופסלו לגמרי את התיאוריות הגנטיות על נושא זה. אילו ניסה משהו לשרטט את אילן-היוחסין של משפחה זו, היה משתגע. כי לפיו היה יוחאי האבה-חורג של עצמו, הבעל של אחותו, האבא של נכדיו, וכו' וכו'.

הוא אהב את כל הנשים, אך לא את הגברים. מעולם לא העז להרים יד על אמו, גם כשזו נהגה, בשלב מסוים של חייה, לטטור את לחיו — פשוטו כמשמעו — בכל פעם שעבר על פניה. הבעת-פניה אמרה: זה טוב, אם צריך ואם לא. אם זה לא יעזור, זה גם לא יזיק.

אבל יחסו לגברים בוגרים היה שונה. הוא טיפל בהם במסירות כל עוד היו גורים. לימד אותם את כל הדרוש כדי לצוד בג'ונגל — לארוב, להתגנב, לזנק, לקפוץ. „מישחקים“ אלה היו המחזות היפים ביותר שראיתי בחיי.

אך באחד הימים היה יוחאי מחלט — איני יודע על פי מה — שהגור התבגר, ומאוחו הרגע והלאה הפך מתחרה ואויב.

כך קרה לפושקין. שמו המקורי היה פוסיקאט, והשם השתבש בהדרגה עד שדמה לשמו של המשורר הרוסי. גם הוא היה יפה וטוב-לב, והחלטנו, שאיננו יכולים להי- פרד ממנו.

באחד הימים, בלי אזהרה מוקדמת, קפץ יוחאי על פושקין וניסה לטרוף אותו. הם לחמו עד זוב דם. בהי- טיה גמורה, ונשרטתי קשה כשניסיתי להפריד ביניהם. מכיוון ששניהם היו חתולים חזקים, היו אלה קרבות מסוכנים, והם יכלו בנקל לגרום זה לזה חבלות חמורות. לעיתים קרובות היה אחד מהם יוצא מהמאבק כשהוא זב דם שפירטות. לא פעם הייתה נאלץ לזרוק את שניהם ביחד — פלונטר צורה. נושך ושוטט — אל תוך האמבטיה ולהתני עליהם סילווימיים, כדי לשים קץ להיסטריה. בסוף לא היתה לנו ברירה אלא למסור את פושקין לירי מישפחה אומנת בתל-ליטווינסקי. גם הסיפור של פגי היה דומה. הוא נקרא פגי, כי עם

לפני תריסר שנים הגשתי בכנסת הצעת-חוק לביטול המועצה לביקורת סרטים ומחזות. ההצעה לא נתקבלה, אך התגבש אז קונצנזוס רחב לביטול הביקורת על מחזות, לפחות.

עכשיו ברור לי שהיתה זאת שטות.

הצנזורה על המחזות חיונית לקיום התיאטרון היש- ראלי. היא חשובה יותר מאשר ההקצבות הממשלתיות. תפקיד הצנזור מאפיל על תפקיד המחזאי.

השתכנעתי בכך כאשר שמעתי את דברי הצנזור הראשי בטלוויזיה. הוא דיבר על הצורך באיסור מחזות של חנוך לוין, הפטריוט. אמרתי לעצמי: הרי זה לא יתכן. אדם נורמלי, מבוגר, בן המאה ה-20, אינו יכול להאמין ברצינות בשטויות האלה.

ואו פיתאום תפסתי את כל העניין, נדהמתי. איזה טיפש הייתי!

ברור שהצנזור אינו מא- מין ברצינות בדיבוריו. אבל הוא יודע שהוא ממלא תפ- קיד בעל חשיבות תרבותית עליונה: להציל את התי- אטרון העברי!

תיאטרון זה אינו מבורך בכישרונות רבים. אם נהיה כנים, נצטרך להודות ש- רבים ממוצרי התיאטרון שלנו משעממים, שדופים, רדודים.

מחזה חדש מעורר רק לעיתים רחוקות מאוד התרגשות, ויכוחים סוערים שם עולמי, התנצחויות מילוליות במסיבות ליל-שבת, כמו בצרפת או בבריטניה.

בעידן הסלוויזיה, עלול היה התיאטרון שלנו להיעלם כליל.

וכאן נכנס הצנזור לפעולה. הוא פוסל. הוא אוסר. הוא מוחק קטעים במחזה אחד, ומחזה שלם במיקרה השני.

מייד קופצים כולנו מעורנו ונוצקים להגנת החרות התרבותית. נערכות הצגות בלתי-חוקיות. מצפים בגשימה עצורה להסתערות המישטרה, ואולי גם מישמר הגבול, באלות ובגאון מדמיע, כמו על הפגנה ברמאללה. חכירי כנסת באים בהמוניהם, ומצטלמים כשומרי-החומות. העי- תונות כמירקחת.

הייתי השבוע בחו"ל וקראתי בעיתונים זרים דיווחים מפורטים על תוכן הפטריוט, על חנוך לוין, על המחאה הציבורית, בנוסח דומה לדיווחים על הפגנת ה-400 אלף. חנוך לוין הפך שם עולמי, ותמונתו של השחקן עזרא דגן במדי צה"ל תפסה חלק גדול של עמוד בניו-יורק טיימס.

הצנזור מתימר לשרת מגמות פאשיסטיות חשוכות. אל תאמינו לו! הוא שתול! הוא פועל בשם מחתרת של מחזאים ומנהלי-תיאטרון. הוא סוכן חשאי של עורד קוטלר, אמן הפירסומת התיאטרונית. הוא הפטריט האמיתי!

הירורים

אנטי-שמיים

כמה טוב לנו שיש אנטי-שמיות בעולם! איזה אליבי מצויין! אין טוב ממנו.

עמים אחרים, כאשר הם מעוררים עליהם את שינאת הבריות, נאלצים לפשפש במעשיהם ולתקן את דרכיהם. לנו אין בעיה כזאת. אם שונאים אותנו, זה מפני שכולם אנטי-שמים, אז מה אנחנו אשמים?

הגויים שונאים אותנו מפני שאנחנו כאלה מיוחדים, טובים, מוסריים. זה מרגיז את הגויים. אז מה נעשה? נהיה פחות טובים? פחות אמיצים?

אדולף היטלר — ימ"ש — כתב בספרו שמהגזי חכם ממציא מכהה משותף לכל אויביו. העם הפשוט הסביר, לא יאמין למנהג שיש לו אויבים רבים ושונים. אדם פשוט אימך לעצמו: אם כולם שונאים אותנו, אז בוודאי משהו לא בסדר אצלנו.

אך אם כל האויבים אינם אלא אויב אחד — הי- יהודים, למשל — הכל ברור. יש קשר עולמי נגדנו. הובלשביקים הם סוכני היהודים. הקפיטליסטים הם סוכי- ניו יהודים. וגם הבונים החופשיים, האפיפיור האינטלק- טואלים. על כולם מנצח האויב האחד היחידי: היהודי הניצחי.

זה היה מרגיע. אויב אחד בלבד — זה סביר. אנחנו לא היינו צריכים להמציא אויב יחיד. יש לנו מן המוכן. אויב אמיתי. אויב חזק. אויב שכבר הוכיח פעמים איך-ספור שהוא זומם לכלחוננו.

לכן, אם השמאל בעולם שונא אותנו, זה מפני שהוא אנטי-שמי, והימין — על אחת כמה וכמה. אם יפריהנש מאשימים אותנו בטבח בשאתילא, ואם הכושים מגנים אותנו ביגלל תמיכתנו באפריקה-הדרומית הגיוענית —